

SUMARI

Pròleg.....	9
Nota a la lectura.....	13
I. És tota ella vivor i poesia.....	17
II. Oblit de llum i desig d'estrelles	25
III. Els rius fan aquella remor dolça que atura els records	45
IV. Et duria l'ombra lleu de l'acàcia.....	77
V. La cançó és netedat i puresa.....	89
VI. Anèmia de tonades, desferres de cançons.....	103
VII. Hem cantat tot el camí.....	163
VIII. Fa tristesa no tenir ales.....	197
IX. El cel es trenca a bocins	215
X. Tornau-vos cant.....	233
Gratituds.....	237

PRÒLEG

Palmira Jaquetti i Isant (1895-1963) va ser folklorista, escriptora, traductora, compositora i docent, i va professar al llarg de la seva vida una gran estima per la cançó popular. L'any 1925, amb Maria Carbó i Soler (1899-1989), va realitzar la seva primera missió de recerca de cançons i músiques populars per comanda de l'Obra del Cançoner de Catalunya. Totes dues eren mestres i van aprofitar les vacances d'estiu per recollir cançons populars al Pirineu català. En aquesta missió, Jaquetti va descobrir la Vall d'Aran, un territori que desconeixia i que no formava part de l'itinerari inicialment previst. De fet, la missió contemplava recórrer l'Urgell, Andorra i el Pallars, però el darrer dia a la Seu d'Urgell, abans de dirigir-se al Pallars, Palmira Jaquetti i Maria Carbó van conèixer el jove seminarista Joan Moga, de Bagergue, que els va cantar dues cançons en aranès i els va assegurar que al seu poble en podrien recollir més. Atretes per la curiositat d'obtenir més cançons araneses van incorporar l'Aran en el seu itinerari de recol·lecció. A l'Aran, hi van ser del 29 d'agost al 2 de setembre, en els que van ser els darrers dies de la missió. Jaquetti en va tenir prou amb aquests pocs dies per enamorar-se de l'Aran. Va descobrir-hi un territori i una gent que la van captivar: "En tots els aranesos trobem aquesta finor de tracte, el costum de ben parlar, una civilitat que procedeix directament de França" escrivia en la memòria de la missió. Anys després va fer de l'Aran la seva segona casa. Hi anava sempre que podia. Els primers

anys, de 1940 a 1944, va llogar casa a Salardú i, després, fins a 1962, ho va fer a Arties.

Aquesta realitat vital de Jaquetti és el que configura el marc narratiu de la novel·la de Meritxell Nus. Arties constitueix el nucli al voltant del qual gira tota la trama. Des d'Arties, en els darrers anys de la seva vida, Jaquetti recorda experiències, anècdotes i vivències del gran projecte en què va col·laborar per amor a la cançó popular i per amor al país.

La realitat és que, en total, entre 1925 i 1934, Jaquetti va realitzar tretze missions de recerca. En quatre va estar acompanyada per Maria Carbó i Soler, en set pel seu marit Enric d'Aoust i en dos per Mercè Porta i Pino. Les memòries de les missions que va redactar Jaquetti constitueixen un fons documental riquíssim tant per als etnògrafs com per als músics i literats i ho són, sobretot, per la descripció que fa de les situacions comunicatives que acompanyen la tasca de recollir les cançons directament dels informants.

Meritxell Nus ha explorat algunes d'aquestes memòries i en la seva novel·la ha donat vida a Palmira Jaquetti i a altres personatges reals i de ficció que s'hi relacionen. D'una banda, Maria Carbó i Enric d'Aoust, companys de viatge, i, d'altra banda, cantaires que els van oferir el seu repertori així com persones de l'entorn d'aquests cantaires. A partir d'un treball de documentació intens, l'autora dona ales a la seva creativitat i ens ofereix una biografia novel·lada molt atractiva. A partir de petites anècdotes i situacions descrites a les memòries, l'autora recrea i expandeix aquest univers per presentar-nos un relat en què els personatges dialoguen i se'ns fan més propers.

En aquest treball creatiu, l'autora ret un homenatge a Palmira Jaquetti. Ho observem tant en el contingut de la novel·la, molt ben documentada, com en l'estil literari, que recorda la prosa poètica emprada per Jaquetti en les memòries de les missions. L'autora encapçala cada capítol

amb una frase poètica extreta d'aquestes memòries i, a partir d'aquí, construeix el seu discurs narratiu, molt ric des del punt de vista lèxic i exquisit des del punt de vista poètic.

Palmira Jaquetti va retratar la realitat de manera minuciosa i va emprar la seva gran sensibilitat literària per escriure les memòries de les missions amb un discurs poètic admirable. Meritxell Nus recrea aquesta realitat per anar més enllà i donar vida pròpia als personatges, amb un to íntim i personal. Amplifica els fragments de les memòries de Jaquetti que més l'han captivat i deixa anar la imaginació per construir un relat versemblant amb la personalitat de Palmira Jaquetti, una dona avançada a la seva època en molts aspectes. Aquesta versemblança s'observa també en les converses imaginades que tenen lloc a Arties amb Guillermina, l'afillada de Palmira, que traspuen estima i complicitat.

El llibre té, a més, un component emocional que justifica l'obra. L'autora parteix d'una motivació profunda que connecta amb les seves arrels familiars, ja que alguns avantpassats seus apareixen mencionats en la memòria de la missió de recerca realitzada per Palmira Jaquetti i Enric d'Aoust al Pallars i la Ribagorça del 27 de juny al 31 d'agost de 1927. En aquesta memòria, publicada el 1997 al volum setè dels *Materials de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya*, a cura de Josep Massot i Muntaner, podem llegir: "A Estac, anàvem dirigits pel Feliciano, a casa de Ramon. Sort de la carta, perquè ens deia la jove que sense aquesta presentació que els obliga no ens haurien pas rebut" (p. 310). Meritxell Nus, en un missatge personal que li agraeixo, em va fer saber que aquesta jove era la mare del seu padrí. Em deia: "El meu padrí tenia quatre anys quan la Palmira va venir a casa nostra. Jo he crescut en aquella mateixa casa i, és més, diria que va dormir a la meua habitació perquè, abans que jo nasqués, era la dels convidats (és molt lluminosa i la gent d'abans guar-

daven la millor cambra per als convidats).” No hi ha cap dubte que aquesta connexió emocional amb la figura de Palmira Jaquetti ha determinat l’estima i l’admiració amb què l’autora l’ha tractada a la novel·la, una novel·la que és també un homenatge als avantpassats de Meritxell Nus i, per extensió, als nombrosos informants de les missions, unes persones senzilles que conservaven l’herència de la cançó popular transmesa oralment per les generacions anteriors.

Meritxell Nus és una bona escriptora i ho demostra novament en aquest nou llibre. El lector observarà complagut com resol amb eficàcia el repte que ella mateixa es va posar en idear la biografia novel·lada d’una dona d’una gran vàlua com va ser Palmira Jaquetti.

CARME ORIOL CARAZO

Tarragona, 29 de març de 2025

NOTA A LA LECTURA

Les pàgines que segueixen són una recreació fictícia inspirada en les reflexions, les vivències i la imaginació dels dies que Palmira Jaquetti va transitar pel Pirineu.

El primer capítol és el més experimental, trencador, antibiogràfic i antitràgic: una estridència sacsejadora o un punt postmodern que vol, sobretot, desdramatitzar i posar de manifest que, per més singulars que siguin les nostres peripècies vitals, venen dissenyades i orquestrades de la mà d'uns tipus que, com nosaltres, volen arribar aviat a casa per descansar i tenen certa pressa per jubilar-se.

Pel que fa als temps verbals, no hi són gens aleatoris. D'una banda, el present d'indicatiu té la funció de situar la protagonista als mesos d'estiu que passava a Arties. D'altra banda, el temps pretèrit assenyala que els passatges literaturitzats es corresponen al record que Jaquetti té del que va viure, sobretot durant les missions de recerca per a l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya (OCPC) però, també, de l'amistat amb Maria Carbó, dels anys de crisi sentimental amb el seu marit Enric d'Aoust, de la complicitat i estima amb la Guillermina Jagge, de les vicissituds que experimentà en temps de guerra i postguerra a Barcelona i en altres localitats puntuals de la província o, en algun cas, de l'estranger.

Si bé és cert que el gruix de la narració té una base real i realista, basada en els dietaris de les ja mencionades missions de l'OCPC, cal fer notar que moltes de les històries dins de la història són pura ficció. Hi ha noms de

persona i noms de casa identificables i volgudament conservats per tal d'homenatjar uns passatges i uns personatges dignes de reconeixement. Altres noms (de persona i de casa) són inventats, per tant, responen a la imaginació que comporta qualsevol creació. Aquesta barreja entre ficció i realitat no és atzarosa: en primer lloc, hi ha una voluntat explícita d'oferir un producte literari; en segon lloc i més residualment, poden trobar-s'hi traces de caràcter històric i documental. Sovint, la narració marc té petites narracions que hi orbiten o, senzillament, la complementen. En tot cas, el fet de situar la Palmira Jaquetti com a denominador comú del relat és, de mig a mig, un volgut reconeixement a la grandesa de la seva figura.

En un altre ordre de coses, el correlat no segueix un temps cronològic. En tractar-se d'una narració que, en un gruix rellevant, és evocada des dels darrers anys del períple vital del personatge jaquettià, el que es persegueix no és imitar el temps lineal sinó recrear el funcionament de la ment, amb els seus ancoratges, inferències, associacions lliures d'idees, salts temporals... És ben sabut que el monòleg intern i l'autodiàleg introspectiu tenen una base atemporal. D'aquí, també, la importància de generar un espai concret per als somnis dins de la narratologia presentada: les aparicions oníriques seran un recurs emprat per reforçar aquesta voluntat de novel·la basada en el discurs reflexiu i íntim de la protagonista. Tampoc no hi ha un repartiment equànime ni dels anys, ni dels passatges, ni de les missions; posem per cas, la missió de 1925 té possiblement més pes que les altres i aquest fet no crea una descompensació atès que, en cap moment, la intenció de les pàgines que segueixen no és cronografiar la vida de l'autora sinó recrear-la i fer-ne literatura.

Aquest llibre, per tant, no té cap intenció de ser una biografia. Més aviat es concep com un homenatge particular a l'estima que Palmira Jaquetti mostrava pel Pirineu i per la seua gent, per la naturalesa, per la cultura popular,

per la poesia, per la llengua, per l'espiritualitat, pel goig d'ensenyar i compartir, per l'amor al cant i a la vida.

Finalment, cal puntualitzar que la preponderància concedida als personatges secundaris explica que hi hagi petites històries amb noms i retrats que només apareixen instantàniament i fugissera en una part del relat. L'obra recol·lectora de cançons que va protagonitzar la Jaquetti fou possible gràcies a aquests col·laboradors que, si bé rebien una paga en gratitud i reconeixement pel que aportaven a la recol·lecció de cançons, van servir per enriquir la mirada de Palmira Jaquetti pel que fa al territori pirinenc i, també, pel que fa a la condició humana. És per aquest motiu que hi ha un bon feix de personatges que, en major o menor mesura, són introduïts i retirats de la història marc amb voluntat i volguda celeritat. Finalment, aquest efecte busca recrear la gran quantitat de persones amb les quals Palmira Jaquetti (i els seus col·legues de missió) va arribar a estar en contacte, amb la finalitat d'aproximar la jove Jaquetti interaccionant incansablement i la Jaquetti de dècades més tard, instal·lada durant l'estiu a Arties, que veu un confort en el viatge intangible per les memòries de la seva joventut al Pirineu.

I

ÉS TOTA ELLA VIVOR I POESIA

—Aquí una avantpassada de l'Himàlaia que està disposada a encarnar, ja! Es tracta de la PJ-68 Himàlaia.

—Li has dit tot el que li espera al segle xx?

—Ho sap de sobres. Ve amb missió. No té contracte de vida regalada.

—Missió, de què?

—Del que sigui. No perdem el temps: per una ànima que es brinda a baixar al planeta Terra en missió de servei... jo no preguntaria de què és la missió. Ja ens entenem. Si ens han dit que baixa en missió, jo li donaria prioritat.

—Doncs endavant. On la col·loquem? Europa?

Fan uns quants teclejos. Verifiquen el mèrit i el karma pendants de l'ànima PJ-68 Himàlaia.

—Fet. Mira, es preveu que el despoblament a les zones rurals europees vagi a més. Què et sembla si la posem... al Pirineu català? Busco una comarca de despoblament extrem. Els subalterns terrenals em diuen el Pallars, la Ribagorça... com ho veus?

—De cap manera. Que neixi a Barcelona.

—Barcelona? Però si m'has dit que la darrera encarnació la va fer a l'Himàlaia!

—Què collons vols que hi faci al Pallars o a la Ribagorça si no hi quedarà ni Déu? Baixa en missió, oi? La gent és a Barcelona. No ens interessa de què és la missió però amb la degradació trepidant de la humanitat em figuro que la missió té a veure amb la contribució

per al benefici humà. Vols que la posem de guarda forestal o què?

—També pot treballar a distància.

—Això no és fins al segle XXI, ella no hi arribarà.

—Tens raó.

—Es nota que estàs a punt de jubilar-te.

Sona el telèfon. Els dos assalariats es miren. El de més a la vora, agafa l'auricular.

—Funcionaris de l'univers, digueu?

—Com ho tenim per fer baixar vint-i-vuit ànimes aquest vespre? Classe DR i alguna amb *Business Class*.

—Les DR, cap problema. A *Business* tenim només dues places.

—Si en falla alguna a Destí Regular... tinc vuit peticions en llista d'espera. Si no es pot al vespre, que baixin a la matinada. I recordeu de no enviar els de *Business* als que ho fan com a bèsties o per avorriment. Com a mínim, que en el moment de la concepció es mirin a la cara.

—Ui, això és demanar molt! Tu no saps com està el pati...

—Feu el favor d'esmerar-vos-hi una mica, que després a la Terra no es recorden de res i acaba sent un galimaties. Penjo.

Els dos funcionaris reprenen el contracte de la de l'Annapurna.

—Insisteixo que li hem de donar una mica de muntanya.

—El turisme al Pirineu no es començarà a donar fins a finals del xx. Ella només té contracte fins a 1963, que és quan haurà de tornar a pujar: aquí la necessitem per altres coses.

—Doncs no ho veig... a Barcelona només hi ha el Tibidabo.

—I Montserrat... no quedava per allí?

Sospiren a l'uníson. Un perquè té ganes de plegar i anar-se'n a dinar i l'altre perquè veu que, amb la història

de la revolució industrial, cada dia ho tenen més pelut per col·locar bé les ànimes al planeta Terra.

—No tenim temps per divagacions i aproximacions. Truca als subalterns terrenals i que t'informin de les possibilitats geogràfiques. Ha de ser filla de Barcelona, hi ha de fer vida. Busca unes muntanyes relativament a prop per enviar-la-hi de vacances o del que sigui. Estudia la viabilitat de Montserrat, fes que hi tingui connexió. I, sobretot, no oblidis que baixa en condició de missionera. Parlem d'aquí una hora: ens urgeix trobar-li col·locació.

El funcionari va traçant el mapa de vida. Com que l'altre no vol que sigui filla de les muntanyes, li busca un pare de la Seu d'Urgell i una mare... no, la mare no cal que sigui de la muntanya que si no, se li veurà el llautó, però jo què sé, almenys unes cosines al Solsonès! La mare que canti molt bé i el pare que sigui amant del món de la música i la cultura, que la facin estudiar al Conservatori del Liceu i que... merda! La missió! On li col·loco la missió? Mmmhshhhh... De què feia a l'Annapurna? Telefona al despatx del costat, a la secció d'AV.

—Departament d'Antigues Vides, digui?

—Hola, li truco de Futures Vides. Estic traçant el mapa per a la següent encarnació de PJ-68 Himàlaia. De què feia a l'última vida?

—PJ-68 Himàlaia, diu? Li ho busco. Espera, no pengi... un seeeegon i... ja ho tinc, sí. Palmo Jetsunma: era mestra de cant i mantres a Pokhara.

—Mestra de cant, diu?

—Sí, Jetsunma Palmo, de Pokhara. Molt sensible i força valenta.

—Entesos. Gràcies.

Així que... la posa a estudiar magisteri. I que faci música ja ho ha traçat, quina intuïció. Hi té la mà trençada: llàstima que es jubili, pensa. Troba que cada vegada afina més traçant els mapes de vida per als terrícoles... Mira l'hora, no: encara queden tres quarts. Vejam... sí, la

missió. Truca als subalterns de la Terra. Sí, que busca una vida de missió, a Barcelona, que tingui a veure amb el cant o algú que sigui mestra, com ho teniu?

—Com ho tenim? Fatal! Ha començat el sarau de la industrialització. Les capitals són el capital i s'omplen de gent. La burgesia i el proletariat se les tindran fortament... més endavant, temps de guerres i...

—I als Pirineus?

—Ui, allí es perdrà tot. Baixaran en bandada a treballar a les fàbriques.

—Es preveu alguna missió que tingui a veure amb algú que ensenya mantres i cançons?

—Som la delegació d'Europa. Mantres no sabem què és. De cançons per algú que baixa en missió tenim un projecte d'ensenyar cant als desafavorits.

—A Barcelona?

—Sí, és clar. És on hi ha la gent.

—I... a les muntanyes?

—A les muntanyes, en missió? Està de broma? Com no la fem néixer senyor rector...

—Aquesta ànima necessita muntanyes: ve de l'Annapurna. S'ha demanat una vida intensa i de retribució positiva a la humanitat que ni jo la voldria, he vist que al xx hi ha una bona guerra a Barcelona i a sobre estarà una temporada ben malalta. O li busquem una mica de muntanya o tot just començar la tornarem a tenir aquí dalt. Sigui gentil, busqui'm alguna cosa...

—Sí... esperi... normalment, quan venen en missió fins que no tenen el segon retorn de Saturn no s'assabenten de res... o sigui que ha de ser cap als vint-i-set o vint-i-vuit anys... posem que cap al 1925... ho entro al cercador, vejам, vostè m'ha dit MISSIÓ+CANT+MUNTANYA...

—Hi posi Montserrat, també.

—Montserrat? Ara em surt amb Montserrat?

—Sí, sí, és un caprici del cap de secció.

—Doncs hi poso, com dèiem, MISSIÓ+CANT+MUNTANYA i ctrl+dfe (MONTSERRAT en secundaris). Espero haver introduït bé els codis, que no l'enviem a l'Aneto...

—Anem molt ofegats de feina, ho he de tenir resolt en una mitja hora, espavili.

—Prengui paciència. Les màquines van molt lentes. Amb això de la industrialització i l'augment de la natalitat, tenim moltes consultes i no donem l'abast... Miri, em surt una combinatòria que li pot interessar. Cap als anys vint del segle xx, un ésser ja encarnat a prop de Barcelona, Rafael Patxot, patrocinarà una empresa de recol·lecta de cançons populars. Algunes regions d'exploració seran situades al Pirineu. Aquestes anotacions amb el recull de cançons són el que s'anomena Missions de recerca per a l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, em surt que es guardaran a Montserrat i... si li sembla un vincle anecdòtic i li cal més fermesa, després vostè pot apuntar altres detalls a Montserrat.

—Exacte! Una boda mateix amb un estranger, per fer-ho més aventuresc. Com que el penso fer més jove que ella, miraré quines ànimes han d'encarnar en els propers anys per deixar anotat el pacte d'ànimes.

—Passi'm les coordenades de l'ànima que ha d'encarnar, miraré si té vincle amb Rafael Patxot o bé si busquem algú altre.

—Sí, és l'ànima PJ-68 Himàlaia. Quin valor... i fer-la anar cap a Barcelona.

—Verificant vincle... eh... sí, tenen vincle però de fa unes quantes vides: a les darreres no es van trobar. Aquest tal Patxot sempre s'ha triat llocs marítims. Els costarà un pèl fer l'actualització però s'entendran bé. Alguna cosa més?

—De moment, no. Estem en contacte. Penjo, ben agraït.

Torna a mirar el rellotge. A veure si pot enllestir-la abans de plegar i pot encarnar en qualsevol moment. Pare descendent del Pirineu. Mare amb bon cor, bona oïda i bona veu. La fa mestra. La posa a treballar a l'Institut Montserrat i, força anys abans, li posa boda a Montserrat, amb un tipus més jove que ella, així tenen temps de buscar-lo abans d'enviar-lo a la Terra. Fills... tres. Bones amigues. Bons contactes. Religiositat a dojo (si ve del monestir de Pokhara... què vols?). Aventures al Pirineu amb això de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya: molts viatges a la muntanya. Amor a la natura, a la vida, a la poesia, a l'art, a l'ensenyança. Que sigui tota ella vivor i poesia! Vindicacions. Miro vincle amb la Bonnemaison i amb Ventura Gassol, semblen bons tipus. I en Riba i l'Arderiu? Ho consulto. Ah, hi afegeixo creuament visual i verbal amb la Governativa, és una treballadora nostra que ha encarnat fa uns anys... pinta que serà la bomba. Diria que la Governativa se'n va anar a encarnar a Madrid però em sembla recordar que acabarà vivint a la Vall d'Aran. Li poso casa allí i que es creua amb ella. Nivell de missió 7 (encara que vingui de l'Annapurna tampoc no és una Kumara). Guerra Civil, ho sento, PJ-68. Mira, per no fer-ho tan fort hi poso una part de la guerra a l'hospital, així se n'estalvia un bocí. La casa la trobarà feta un quadre i la mare també. Aquest *tio* que serà el seu home, acabarà a Mèxic: en algun lloc li he de col·locar aquest paquet. Enamorada de les tradicions, de la cultura, de les arrels, de la intel·lectualitat. Capaç i curiosa. Artista i creativa. Amb caràcter. Generosa. Compassiva. Karmes pendants? L'acceptació, la insubmissió, la fortalesa, la independència. Ferides: el rebuig i l'abandó. Sent unes passes fermes, bromeja amb ell mateix: serà la PJ-68 venint a reclamar el seu mapa de vida? Què carai! Corre, corre: arriba el cap de secció!!

—Han trucat els d'*Airlines*?

—Per ara, no.

—Com tens el mapa de vida de la PJ-68 Himàlaia?

—Força avançat, el vols revisar?

—Han trucat que el volen per avui mateix.

Li allarga l'esborrany del contracte de vida i l'altre llegeix, amb atenció i impaciència a la vegada. L'altre torna a mirar l'hora. Deu minuts. Va, que ho trobi tot bé i el preparen per a fer-lo signar. Instintivament busca amb els ulls el botó de missatgeria interna per transferir el contracte i fotre el camp cap a casa. Alguna cosa no va bé: al cap se li comença a marcar la vena del front...

—Tres fills?! Ets boig o què? S'ha de canviar. Que no has vist a l'historial que no té contracte per tenir fills? Que vols que els tingui tots per cesària o què?

—Però si surt que és canallera i s'entén bé amb els infants.

—Sí, però ja l'has fet ser mestra. I està bé que atregui els infants i s'hi porti bé, formarà part de la seua missió però no la posis a criar perquè ha de fer altres coses. Tenir fills ho pot fer qualsevol.

—Et passes de rosca: ets excessiu. Li penso posar una ànima preciosa que li sigui com una filla.

—A veure, aquí falta més importància en el camp dels idiomes. De què la fas ser mestra, ho has pensat?

—A Pokhara ensenyava cant i mantres...

—Doncs aquí que ensenyi italià o francès.

—Jo continuo pensant que li falta més muntanya.

—Però ja l'envies a fer això de les cançons al Pirineu, no?

—I després de la guerra, què? Tot quedarà paralitzat. He vist al contracte del Patxot que ell se'n va a l'estranger, exiliat, a causa de la guerra.

—Doncs troba-li un lloc d'estiueig al Pirineu per després de la guerra. I apuja-li la intel·ligència: fes-li connexió directa amb el do de la paraula i busca-li uns guies que no la facin defallir.

—No em fa el pes que no sigui mare, alguna cosa no em quadra.

—Doncs, ja ho has dit abans: busca-li una ànima que necessiti acolliment. Com que serà més jove que ella encara tens uns anys per buscar-l'hi. Posa-li al contracte més o menys en quin indret i en quins anys s'han de trobar. Procura que tinguin pacte d'ànima: si és així, tot s'esdevé més fàcil i més dinàmic.

—D'acord, me'n cuido.

—I el final, com l'has previst? I no em surtis amb això del final obert: aquí fem història i no pas literatura.

Mira l'hora i ja li toca plegar. No vol estar-s'hi tota la tarda:

—El final? Definitiu. Repentí i poc evident. Accidental. A l'alçada d'una vida de pel·lícula.

Aquesta obra ha estat escrita gràcies a la col·laboració
de l'Institut per al Desenvolupament i la promoció de l'Alt Pirineu i Aran

IDAPA

Institut per al Desenvolupament
i la Promoció de l'Alt Pirineu i Aran
*Institut entath Desvolopament
e era Promocion deth Naut Pirenèu e Aran*

© Meritxell Nus i Gallart, 2025

© del pròleg: Carme Oriol, 2025

© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2025

Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida

www.pageseditors.cat

editorial@pageseditors.cat

Primera edició: juny de 2025

ISBN: 978-84-1303-651-9

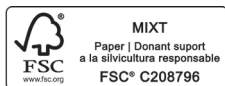
DL: L 377-2025

Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L

www.bobala.cat

◀ imprès a **lleida** ▶

Paper certificat pel Forest Stewardship Council®

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.